

CO SE LÍBÍ V NAŠÍ DOBĚ

Markéta Rybová

OBSAH

ÚVOD

DÍVČÍ SKUPINA

SMETÁNKA

Profesionálka začátečnice

Svůdná a nebezpečná žena

MÍRNÝ STŘED

Kutilství a kritika

Negativní dáma

SLABŠÍ SKUPINKA

Pozlátko

SHRNUTÍ

ÚVOD

Tento příspěvek pojednává o tom, co se líbí dívkám ve čtvrté třídě během školního roku 1997-1998. Moji snahou bylo zjistit, jaký je smysl žákyň pro estetiku, co se jim líbí, co se jim nelíbí a jaké k tomu mají důvody.

Většinu informací čerpám z individuálních interview¹. Každé trvalo přibližně pětáctyřiceti minut a rozsah dotazů byl poměrně široký, protože jsem se snažila narazit na oblast, v které se žák cítí dobře a v které může rozvinout svoje názory a podrobněji se vyjádřit. Soustředila jsem se na jejich mimoškolní zájmy (kroužky, čtení knih, časopisů, poslech hudby, sportování, chov zvířat), rodinné zázemí (životní styl, sourozenci, kulturní vyžití, majetek, pražské a mimopražské zázemí), dále mne zajímal jejich výhled do budoucnosti, to jest napětí mezi současností a neuskutečněnými přáními. Druhá část rozhovoru byla věnována módě a vztahu k ní, vkusu, oblékání, značkovým věcem a ozdobám, reklamě, financím a kapesnému, hračkám. Na závěr jsem se ptala na společenskou situaci ve třídě, zda-li je některý jedinec jiný a kdo se líbí a kdo ne. Díky této šíři jsou jednotlivé rozhovory poměrně odlišné, takže spíše poskytují pohled na žáka jako osobnost než stejnorodá vyjádření jednotlivých žáků k jednomu tématu.

V otázkách módy se daleko podrobněji a hlouběji vyjadřují dívky. V oblékání a péči o zevnějšek a o sebeutváření vlastní image mají zcela konkrétní představy. Dá se konstatovat, že většina z nich volně rozvíjí odpovědi na dané otázky a výjimečně, odpovídají jednoslovně a bez zájmu.

¹ Části rozhovorů jsou v textu psané kurzívou. S každým dítětem bylo provedeno pouze jedno interview tohoto typu, proto jeho časové určení bude zaznamenáno v poznámkách jen při jeho prvním objevení v textu. Dalším textem v kurzívě jsou zápisky v deníku.

DÍVČÍ SKUPINA

Společenské uspořádání dívčí skupiny bylo striktně diferencováno Jitkou²: „*Třeba já mám takový skupinky, že si je vždycky třídím na skupinky, že třeba u holek jedna skupina je smetánka. Smetánka je taková Karlička, Veronika a dělaj frajerky, Aneta a takový a hlavně to neříkejte...*

Druhou skupinku a to je spíš taková ta...První skupinka, to je taková ta smetánka, která dělá frajerky a jsou to takový ty dámy.

Třetí skupinka, abych přeskočila, to jsou takový ty, co ze sebe nedělaj frajerky, nejsou to dámy a učeť se spíš tak hodně slabě, jako Rozárka, Emilie, Ála, že jo.

No a potom jsou taková ta střední, která není ani smetánka ani ta slabší, že jo, tak nevím no.“

Svoji kategorizaci další promluvou upřesňuje:

„Já jim sice říkám smetánka, ale zároveň zkyslá smetana, protože taková, pořád frajeřej. Ráno přišly byly velký kamarádky Veronika s Anetou, potom, když se na konci hodiny pohádaly, rozešly se, potom zase ve družině se zase sešly, byly to velký kamarádky, po obědě se zase pohádaly, večer se smířily a druhej den to bylo stejný.

Zase ta slabší skupinka ta je spíš hodná, nedělá frajerky, že jo a je spíš taková, je s nima víc zábava. Kdežto s tou Veronikou je taková, říká takový věci, kterým se sice smějem, ale moc se jim nesměju, že jo.“(14.4.1998)

Toto rozčlenění je sice společenské, ale nám bude sloužit i k charakterizaci jednotlivých přístupů k estetické zkušenosti a k manipulování s ní. Jak dále uvidíme, ve skupině nazvané „Smetánka“ je zřetelně zastoupen přístup profesionální a přístup ženský, jehož principem je svůdnost a erotika. Ve střední skupince nebo-li v „Mírném středu“ se objevuje přístup kutilství podtrženého kritickým způsobem myšlení a negativního vymezování vůči určité skutečnosti. U té třetí, „Slabší skupinky“ se vyskytuje jakási touha a inklinace k pozlátku. Samozřejmě, že některé prvky z jednotlivých přístupů se prolínají a některé žákyně žijí na pomezí jednotlivých skupin a využívají rozličných přístupů a inklinují k jednotlivým skupinkám podle momentální situace.

SMETÁNKA

Jitka, příslušnice Mírného středu (do kterého se sama zařadila), vyčlenila do Smetánky Karlu, Veroniku a Anetu. Danka k nim přiřadila ještě Lídu. Jsou to *takový ty dámy, které dělaj frajerky*. Morálně jsou zhodnoceny, právě kvůli tomu *frajeření* a okázalému demonstrování vzájemných vztahů, jako *zkyslá smetánka*. Právě toto bourání přátelských vazeb a jejich znovupotvrzování činí hranice smetánky méně propustné pro ostatní dívky a tak způsobuje jejich „zkyslost“.

Za zástupkyně Smetánky jsem vybrala Veroniku a Karlu, dívky těšící se prestiži a obdivu, zejména u některých dívek ze Slabší skupinky, jak nám ukáží následující příklady:

Ála³: „Karla chodí hezky oblihaná, Veronika taky.“

M: „Co se ti líbí na těch holkách, na tý Karle a Veronice?“

Ála: „No, třeba, že nosej ty moderní věci.“

² Rozhovor s Jitkou 14.4.1998.

³ Úryvek z rozhovoru s Álou, 26.5.1998.

M: „A jaký?“

Ála: „Hezký mikiny, takový ty upnutý, taky moderní sukně, pěkné.“⁴

M: „A jak vypadá ta moderní sukně?“

Ála: „To je taková ta krátká úplně.“

M: „S kým se nebavíš?“

Emílie⁵: „Tahle celá třída, kromě Jitky, Ály, Danky a Rozárky.“

M: „A chtěla by ses s někým bavit?“

Emílie: „No tak s Veronikou a Karlou.“⁶

Profesionálka začátečnice

Jirka:⁷ „No, kdo je tady pořád vyparáděnej a pořád se vychloubá, to je Veronika, takovej malej prcek a pořád je vyparáděná, pořád mluví o módě, co se nosit má a co nemá.“

Představitelkou profesionálního přístupu je Veronika⁸, drobná dívka s hnědými, krátce střiženými vlasy a ofinou. Přestože byla první ze třídy, s kým jsem prováděla interview, na Veronice nebyly zjevné žádné známky nervozity. Suverénně si vybrala pohodlné místo k sezení, popotáhla a uhladila si světlešedou minisukni. Na otázky odpovídala v souvětích a témata volně rozvíjela dál.

V dospělosti si Veronika přeje být herečkou, ale není to pouze planý sen, který sní spousta holčiček. Veronika se snaží, aby se jí její přání vyplnilo. Chodí do dramatického kroužku ve škole a díky babiččině aktivitě navštěvuje Dismanův dětský herecký soubor. Babička totiž slyšela v rádiu o přijímacích zkouškách do tohoto souboru. Veronika upřesňuje: „Tatka říkal, že to mám zkusit. My jsme vůbec nečekali, že mě tam přijmou, protože mám špatný hlasivky.“

Veronika nejenom, že aktivně rozvíjí svoje herectví, ale je i kulturně vedena, jak sama říká: „S babičkou chodíme do divadel, byly jsme na Othellovi ve Stavovském, do Národního.“

Poměrně s přehledem se vyjadřuje o hercích: „Z českých herců mám ráda Kateřinu Macháčkovou, pak Pavla Zedníčka a takovýhle herce všelijaký.“

M: „Co se ti na nich líbí nebo proč je máš ráda?“

Veronika: „No tak třeba, že oni jsou zvláštní, že nejsou prostě nafoukaný, že prostě ... já nevím, jak bych to měla přesně říct.“

M: „A v Beverly Hills třeba?“⁹

Veronika: „No, to mám ráda, vlastně tam mám ráda všechny herce.“

M: „Co se ti na nich líbí, co nosej nebo...co hrajou ... nebo jak vypadaj ...nebo co uměj...“

Veronika: „No tak na těch herečkách se mi líbí jejich styl oblékání, protože oni se strašně hezky oblíkaj a styl účesů a tak. A taky se mi líbí, jak to vlastně dokážou hrát, třeba když maj hrát nějakou těžkou scénu, já si vůbec nedokážu představit, že bych to uměla zahrát. Třeba v minulým, předminulým dílu toho Beverly Hills postřelili jednu holku, Kelly, a vlastně já si vůbec nedokážu představit, jak tohle mohli udělat. Vono, jako já vím, že je to to, ale bylo to

⁴ Ála používá pěknou, skoro odbornou terminologii - *upnutý mikiny*.

⁵ Úryvek z rozhovoru s Emílií, 19.6.1998.

⁶ Emílie by měla správně odpovědět v první osobě - „já se nebavím...“, místo ní používá třetí osobu - „ona se nebaví“. Dává tím najevo, že ona není ten aktivní činitel, který se chce nebavit. S Emílií se baví pouze Mírný střed a Slabší skupinka, ona by se chtěla bavit i s dívkami ze Smetánky.

⁷ Z rozhovoru s Jirkou z 9.6.1998.

⁸ Rozhovor s Veronikou ze 7.4.1998.

⁹ Veronika se během rozhovoru zmiňovala, že se jí líbí Beverly Hills.

takový zvláštní.“

Veronika má k hercům a herečkám silné emocionální vztahy.

M: „Máš nějaký herecký vzor?“

Veronika: „Tak to úplně zas né zas, protože třeba, mám ty herečky ráda, třeba bych chtěla jednu být jako oni, ale prostě když si vezmu Pamela Anderson, je prostě taková herečka, já bych nechtěla být jako ona. V Pobřežní hlídce teďkon hraje.“

Na otázku, co se jí líbí a v čem by ráda hrála odpovídá: *„No třeba ty rodinný rozbory nebo tak něco. Nebo ty seriály, když jsou ty holky ještě mladý a ty jejich problémy.“*

M: „Něco jako Helena a ...“

Veronika: „... její chlapci, no něco takovýho, to jsem sledovala.“

Vzhledem k tomu, že se Monice líbí oblečení hereček v Beverly Hills a na svých šatech si odjakživa zakládá (tedy určitě od první třídy). Ptala jsem se jí, jak si vybírá oblečení a podle čeho se řídí.

„No tak já většinou podle toho, jako když koukám na televizi, tak třeba tam, co se nosí, co maj na sobě ty menší děti. A docela, když jdeme do krámu, tak docela se ptám mámy, protože já vopravdu nevím, co by se mi tak mohlo hodit. Třeba, když něco nechci, tak něco nechci, ale když třeba tohle, tak to mamka věděla tuhle sukni s tím trikem a sama mi řekla, že to koupíme a já jsem řekla, že to chci, že se mi to líbí, že to koupíme.“

„Ono teď mamka, když nám chce něco koupit, tak to nekupuje bez nás. Jako jí se mamce líbily jedny boty, tak jsme je šly koupit, jako pro sestru a najednou sestra si je zkusila a taky se jí líbily, ale potom se jí líbily jiný, prostě třeba to už je teďkon těžší.“

Završením rozhovoru o osobní estetizaci byl tento Veroničín názor: *„K ozdobě patří, aby byla holka slušně upravená, třeba aby nebyla v mejch letech, nemusím být hnedka zmalovaná, aby neměla špínu za nehtama, aby je měla ostříhaný, no upravená, to je mě potom na nic, budu mít dlouhý nehty, špinavý, budu mít krásnou sukni, krásný triko, budu celá zmalovaná a prostě to už nebude ono.“*

Veroničín přístup k rozhovoru byl velmi seriózní. Z jejího postoje bylo jasné, že nepochybuje o tom, že téma rozhovoru se odehrává v oblasti, která jí je vlastní. Jak dokládá výpověď Jirky - Veronika pořád mluví o módě, co se nosit má a co nemá. Jednoduše řečeno, Veronika ví, že ví.

Veronika chce být profesionálka, která chce pracovat v mediálním světě, chce být herečkou, kterou mimo jiné živí péče o její image. Veronika k herečkám vzhlíží, jednou by chtěla být jako ony, má je ráda, líbí se jí jejich styl oblékání, protože *ony se strašně hezky oblíkaj a jejich styl účesů*, ale nechce být jako Pamela Anderson. Líbí se jí herečky z Beverly Hills, přesněji řečeno, líbí se jí postavy, které ztvárňují a tudíž iluze. Konkrétní herečka Pamela Anderson se jí nezamlouvá.

Dále je zajímavé, že z Beverly Hills má ráda všechny herce, hodnotí pozitivně jejich zevnějšek a obdivuje jejich dovednost hrát, zatímco u českých herců se jí líbí především jejich jedinečnost, která je zakotvena v kvalitě jejich charakteru a to nenafoukanosti. V ochotě uvěřit iluzi, kterou jí herci poskytují (jak nenafoukanosti Zedníčka a Macháčkové, tak Kellině postřelení - to si Veronika nedokáže *vůbec představit, že by to uměla zahrát*) je zakotveno Veroničino začátečnictví. Veronika příliš důvěřuje tomuto světu hvězd na to, aby už mohla být jeho součástí. Příliš propadá iluzi na to, aby jí mohla vytvářet.

Veronika si je ovšem vědoma, že do této věkové kategorie hereček nepatří a i v módě se orientuje podle toho, *co nosí ty menší děti* a také se ptá mámy. Ve výpovědi o mámě je však přítomno vědomí, že Veronika nebude už dítětem, že *teď* dochází k určitému zlomu, kdy si spolu se starší sestrou vybírají boty nezávisle na vkusu své mámy. Veronika říká, že *teďkon to*

už je těžší. Veronika začíná prožívat tíži procesu emancipace od rodičů.

Během rozhovoru Veronika narozdíl od jiných dívek, které budou představeny později, nemluví o touze po zdůrazňování některých tělesných partií - kotníků a nohou pomocí podpatků a obličjeje make-upem. Ve skutečnosti sice nosí „moderní“ krátké sukničky a úzká trička, ale ozdobou je pro ni čistota a ne pouze toto „přikrášlování“. Pro Veroniku je charakteristické, že její vědomí o tom, jak má zevnějšek vypadat je sladěno s péčí o něj a dokonce Veronika ví, proč to dělá.

Bohužel jsme se s Veronikou důkladně nevěnovali tomu, co jsou to krásné věci a jak konkrétně vypadají. To se dozvíme pouze tak, budeme-li sledovat stejné seriály jako ona.

Svůdná a nebezpečná žena

Karlu¹⁰ nám přiblíží nejlépe její výrok: „*Doubek, no, tak ten to natáčel a ona (paní učitelka na VV) nám dala za otázku, jestli mám ráda světlo nebo tmu. Já jsem řekla, že prostě miluju tmu, prostě mám pocit, že je to záhadnější a dějou se různé věci. Prostě světlo moc ráda nemám.*“

Karla je štíhlá, drobná, hnědooká brunetka. Nechala si narůst dlouhé vlasy, které nosí vyčesané z čela a sepnuté do ohonu. Nehty měla nalakované na růžovo a na levé ruce měla náramky z korálků. Na sobě měla svoji oblíbenou minisukni s tyrkysovými a bílými proužky. Rozhovor s Karlou trval nejdéle ze všech a to hodinu a půl. Chvillemi měl ze strany Karly charakter sdělování důvěrností mezi kamarádkami. Karlino barvitě vyprávění bylo emocionálně nabitě a některé úseky vyprávěla velmi dramaticky. Rozhodně neměla tendenci svoje výroky nějak zkracovat, naopak dělalo jí potěšení užívat si svoje vyprávění.

Ve volném čase Karla ráda hraje vybíjenou s dětmi z páté a sedmé třídy, chodí na dramatickou výchovu, na karate a tancování. Od první třídy si přeje být policistkou:

M: „Pořád policajtkou? Co se ti na tom líbí? Není to moc drsný?“

Karla: „Ne, právě že někoho budu prostě chytat, zatýkat, prostě...“

M: „To se ti líbí?“

Karla: „Baví mě to. Jako ukázat třeba to... svůj odznak. Potom mám strašně ráda běhání, tak kvůli tomu taky. A taky třeba budu střílet, třeba někdy.“

M: „Ty bys chtěla někoho odkrouhnout?“

Karla: „Když budu zkoušky dělat na střelení, tak to bych chtěla prostě vzít do ruky zbraň, jaký to je. Moje máma vždycky říkala, že by si vzala zbraň a zastřelila všechny ty cikány¹¹.“

Karla má dokonce svůj policejní vzor a to policistu, který chodil k nim domů, když maminka měla problémy s jedním známým. O policistovi říká:

„Tak s ním jsme se dvakrát potkali a on vždycky tak, jak jsme ho pozvali, nebo no a já jsem u něj všechno viděla a tohle.. tak se mi to líbilo, takový záračný, no.“

K tomuto přání, stát se policistkou, zdůvodňované zájmem o dobrodružství, běhání, střelení, ukazování odznaku, zatýkání, se přidává záliba v příbězích, které řeší mezilidské vztahy. Většinou se jedná o americké seriály.

M: „A na televizi, na co se koukáš?“

Karla: „No tak, když dávali Helena a její chlapci nebo jak se to jmenuje, Rodinné lásky, Tak jde čas, to je strašně zajímavý...“

M: „Čim je to zajímavý?“

¹⁰ Rozhovor s Karlou je z 19.5.1998.

¹¹ V průběhu rozhovoru byl tento genocidní plán objasněn. Týkal se pouze několika jedinců, s kterými měly Karla a její maminka problémy. Na ty „hodné cikány“ se střelba nevztahovala.

Karla: „Protože teď jak je Jak jde čas tak Korly a Lorenc tak maj spolu dítě, ale oni o tom nevěděli a Micky o tom neví, protože jeho teta Lorence adoptovala Mickyho, toho syna Korly a Korly to pak zjistila testama, protože ona je doktorka. A oni to teď chtěj Mickymu říct, protože jsou to jeho rodiče, ale Micky má strašně rád Lilien, to je jeho teta.

To je takový...¹²

Jejími oblíbenými herci jsou:

Karla: „Tom Cruis, Schwarzeneger, Kostner, ještě ten..Luis de Funes, ten je skvělej, a potom ještě jeden herec, ale já nevím, jak se jmenuje.“

M: „Jo a co se ti na nich takhle líbí?“

Karla: „No tak, připadaj mi příjemný, hodný a vím, že uměj hrát, vždycky udělaj nákou srandu. To je na tom to nejlepší. To Schwarzeneger, to je vždycky takový záhadný, prostě takový dobrodružství zas.“

M: „Jo? A co se ti na Schwarzenegerovi líbí?“

Karla: „Svaly, to je (smích)..a umí to prostě dobře hrát, protože třeba, když byl ten, jak se to jmenovalo, já jsem to teď zapoměla. Prostě on hrál v jednom filmu a tam to bylo vůbec záhadný. On byl prostě nák neprůstřelněj, pak střílel, ještě měl jednoho nepřítele, jak se mu dávaly vždycky ty díry. A vono se mu to hned zase zahojilo, ale von ho zničil, on byl nákej robot prostě.“

Od herců jsme v rozhovoru přešly k módě a oblékání:

M: „Jo, jo. Takže tě zajímaj i ty příběhy takhle, o čem jsou. A sleduješ, jak ty hrdinové v těch seriálech choděj třeba oblikaný nebo, jak žijou nebo tak?“

Karla: „No, někdy třeba, to čtu v Bravičku, tam je to vždycky napsaný.“

M: „Líbí se ti to? Ta móda, ve který choděj nebo tak?“

Karla: „No tak jo, líbí se mi některý ty věci v něčem.“

M: „A chtěla by si třeba chodit jako někdo oblečená?“

K: „Chtěla bych chodit podle sebe asi jen, ale někdy bych třeba... mně se líbí strašně věci mojí ségry a vždycky čekám, až jí budou malý, vždycky každěj den na nákou hezkou věc a říkám: Prosím tě, Bože, ať jí to je už malinký, ať už to můžu nosit (smích).“

M: „A vona je o hodně větší, než ty nebo...“

Karla: „No, tak vypadá teda na devatenáct, ale no (smích) každěj si myslí, že je jí tak osumnáct, sedmnáct, no, ale ono je jí patnáct, to vždycky neuvěří nikdo: „To není možný, že jí je patnáct, vždyť jí je tak sedmnáct!“

M: „Tak to do toho těžko dorosteš, ne? A co se ti líbí třeba na ségře?“

Karla: „Tak má takovou krásnou sukni, má podobnou jako já, se stejným páskem, akorát že je ta sukně taková béžová.“

M: „A jakou máš ty?“

Karla: „Já mám takovou červenou... no prostě kostrbatou, mám ji podobnou jako Aneta a ještě jedna paní učitelka, jsme jako trojčata s těma sukněma. Jsem ji přesně dostala k

¹² *M: „... jaktože on mu to nikdo neřek?“*

Karla: „Protože on byl malej. On byl ještě miminko, když se narodil, takže..“

M: „A ty rodiče to zatajili?“

Karla: „No, ty rodiče to zatajili. A ona vlastně Korly řekla, že to miminko zemřelo. A Lorenc o tom nevěděl.“

M: „Aha, takže on je adoptovaněj a ještě něco se ti líbí?“

Karla: „Savana, Akta X, Policejní Akademie no a potom pohádky náký, co dávaj...“

M: „Koukáš každěj den na televizi?“

Karla: „No, třeba dobrý je seriál Melrose Place.“

M: „Na to koukáš. Takže tebe baví spíš takový o vztazích mezi lidma, jak tak poslouchám.“

Karla: „No a taky jak je ta pohádka Dobrodružství Robina Hooda.“

vánocům, Aneta ji taky dostala k vánocům, no, a pak má dobrý trička, takový ty, se nosí hodně...“

M: „Takový ty krátký?“

Karla: „No a kouká ji pupek. Má dobrý plavky a takový ty blbostičky a má strašně krásný šaty.“

M: „A od koho to dostává?“

Karla: „Od máminy sestry, ta chodí tak krásně vymóděná, že každé chlap na ní letí, každé!(smích)Vždycky na ní koukaj.(smích)“

M: „A ty bys chtěla, aby po tobě chlapi letěli?“

Karla: „No, voni po mě letěj.“

M: „Jó?“

Karla: „No, asi kvůli tý sukni takový jako má ségra.“

M: „No tak to ti ještě ani není devět a už na tebe takhle...“

Karla: „Hm, hm...“

M: „Čím to asi bude?“

Karla: „Nevím.“ (smích)

Karla vůbec nemyslí na to, že by sestřiny věci mohli vyjít z módy, až do nich doroste. Jedině to ať už je jí to malinký obsahuje naději, že Karla bude moci nosit věci po sestře včas.

M: „... budem se teď bavit chvilku o módě, teda. Co tak ráda nosíš?“

Karla: „Tak krátký sukně, hodně punčocháče, silonky.“

M: „Silonky a jaký?“

Karla: „Hnědý.“

M: „Takový ty tělový.“

Karla: „No.“

M: „A takhle, tobě se líbí, co nosí sestra a teta. A ještě máš nějaký jiný vzory, třeba, co se ti líbí?“

Karla: „Co mám třeba já, třeba ty krátký sukně, nejvíc minisukně teda...Tady tu mám zrovna nejradši, protože to je krátká a je špinavá (to se omlouvala)...protože oni teď hrozně kluci letěj na to, že vlastně.. jak bych to řekla...no, prostě, že maj holky sukně, maj dlouhý vlasy a takový ty záliby prostě kluků, no...“

M: „A jak to víš, co se klukům líbí? Bavíš se s nima o tom?“

Karla: „No.. já chodím s jedním sedmákem.“

M: „Hm a takhle ještě k tomu, co se ti teda jako ještě líbí, kromě...Někdy třeba barvy nebo jaký styl oblečení?“

Karla: „Barva je moje nejoblíbenější modrá a zelená. Je taková teď knížka, Numerologie a v tý je napsáno, co seš za číslo a já jsem trojka a prej moje nejoblíbenější barva je žlutá. Já mám strašně ráda modrou...“

M: „A takhle na oblečení taky? Modrý věci spíš...“

Karla: „Bílý.“

M: „Bílý se ti liběj. A záleží to třeba na tom, jestli to oblečení je značkový nebo ne?“

Karla: „Ne. Hlavně, aby to bylo, aby to ladilo k tomu, bylo to hezký, ne jestli to je značkový, není to značkový, prostě mně je to jedno, jestli to je značkový nebo ne.“

M: „Ehm. A jak kupujete oblečení? Chodíte s mámou po nákupech nebo to spíš někdo šije nebo jak?“

Karla: „Máma chodí někdy sama po nákupech, protože mně se třeba nechce, ale když třeba někdy slyším, že maj nějaký boty, tak hned frčím. Protože, já jsem řekla mámě, že potřebuju střívičky, já teď žádný nemám...Moje ségra má podpatky takový velký.“

M: „Ty už bys chtěla nosit s podpatkama?“

Karla: „Hmmm, ségra má strašně krásný boty, vždycky taky říkám, ať jí už jsou malý, ať je můžu nosit.“

M: „A jak vypadaj, když jsou tak krásný?“

Karla: „Jsou takový ty letní, takhle, na takovým podpatku, zapíná se to tady takhle, tady to je celý holý...“

M: „A to je na sponku nebo na tkaničku..?“

Karla: „No, to je na sponku. A tady maj takhle takovej proužek, nehty jí z toho koukaj a tady má jako jinak celý holý. A pak jsou jedny boty celý, takhle náč, na takovym podpadku, pak má takový krásný střevičky, takhle se zapínaj, jsou jako ty normální lodičky, tady maj takovej drahokam, na strašně velikejch podpatcích...“

M: „Ehm, to dostává všechno od tý tety nebo si to kupuje?“

Karla: „To si teď koupila. Máma říkala: ‚Kup si náčý, ale pořádný boty‘ a vona říkala: ‚Jó, to jsou pořádný boty‘ a potom: ‚Ale s takovýmhle podpatkem‘ a máma prej: ‚No, to nemyslíš vážně! Kup si pořádný boty!‘ a najednou máma, najednou s těma krásnejma střevičkama, najednou takový (škyt): ‚Běž to vrátit, ať už si s těma botama pryč!‘ a ségra takový: ‚Ale, mami, prosím tě, to přežiješ!‘“

Jak uvidíme dále, Karla daleko intenzivněji prožívá rozdílnost svého vkusu od matčinyho než Veronika.

M: „A stává se ti třeba takhle, že ti máma dá třeba něco, co by se ti nelíbilo a nechtěla bys to nosit?“

Karla: „Hm.“

M: „Co třeba?“

Karla: „Takový ty džíny, hrozný, to co teď prostě není v módě, oranžový celý s takovejma proužkama. To, jsou celý voranžový, no, ale jsou tam takový velký proužky. Taky voranžový.“

M: „Jo, jako, že sou, jako že vypadaj trošku vlnkovatě ty džíny.“

Karla: „No, no, no, no a hrozný, příšerný! Fialový džíny sou to, prostě, to už teď není. To bylo možná dřív, ale teď už jsou takový ty normální džíny modrý. Košile džínový, trička, sukně, hodně ty punčocháče se nosej.. a tohle, to v žádným případě, vždycky řeknu: ‚Mami, co si mám vzít?‘ a takový a máma: ‚Vem si tamty kalhoty krásný!‘ a já říkám: ‚No, v žádným případě, v žádným!‘ to si nikdy nevezmu na sebe.“

Karla mluvila o tom, že jí nezáleží na tom, zda má či nemá značkové oblečení, další výňatek z rozhovoru vypovídá o něčem jiném.

M: „Takže ty nosíš jenom modrý džíny. A ty taky nemáš značkový nebo...“

Karla: „Mám.“

M: „Máš? Jaký?“

K: „HIS. Pak mám dvoje tepláky Reebok, pak mám mikinu Reebok, tenisky Reebok a ještě potřebuji sukni Reebok...“

M: „Potřebuješ? Nebo proč zrovna Reebok?“

Karla: „No tak chci mít celou...“

M: „Sadu.“

Karla: „Celou sadu prostě, abych měla reebokovou.“

M: „A to je známá značka, nosí ji někdo?“

Karla: „No. Je Adidas, Reebok, Nike, His, já nevím, ještě nějaký cizí značky. Ale první je prej Adidas nejznámější, pak je náč His nebo Nike, pak je Reebok a ty ostatní, His a takový.“

Ze třídy se líbí Karle styl oblékání Veroniky: „Má džínovou košili, dobrej pásek...“ Co se týká oblékání, tak sleduje televizi a jak choděj velký lidi a dále se jí líbí:

Karla: „No, třeba, když choděj holky (šestnáctiletý) na pláž, tak maj takový ty trenýrky, sou k tomu prostě, takový to tričko, že jo, pod tím maj takový ty dvojité plavky...teda já mám

dvojitý plavky, takový ty hrozný, strakatý.“

M: „A jaký?“

Karla: „No mám je modrý a tyhle mám najednou barevný.“

M: „A ty bys chtěla jednobarevný nebo jaký?“

Karla: „Jednobarevný, no. Ale já teď nechodím do vody, protože já mám křivý záda a takle mám břicho.“

M: „Jo?“

Karla: „Mám je křivý a to takhle mě to tlačí vepředu...“

M: „A vždyť tak hodně cvičíš?“

Karla: „Cvičím, ale ono mi to furt nejde. To bych musela cvičit tak desetkrát denně, ale na to nemám čas.“

M: „A jaký ozdoby takhle nosíváš?“

Karla: „Řetízky, prstýnky, já je vždycky ráno zapomenu, prstýnky hodně, náramky.“

M: „A co si o tý módě myslíš takle celkově, jak je důležitá, nebo?“

Karla: „No tak, podle mě, myslím si, že se, jako mělo by se nosit všechno, ale je to vlastně, jaký jsou ty doby. Mělo by se vlastně nosit všechno podle tý doby, co je.“

M: „A jak se to pozná, jaká je doba?“

Karla: „No tak pozná se to na hodně lidech, který vlastně, třeba, já nevím, třeba 500 tisíc lidí nosí prostě teď tu módu, co teď je. A ty ostatní třeba nosej, co už je starý a hrozný a tohle. Tak by vlastně by si měli vzít příklad z těch, co choděj teď v tý době.“

M: „A třeba to někdo nepozná?“

Karla: „No tak, má třeba známý, že jo, a..ted' nevím úplně a někdo taky třeba řekne, že teď je tadleta doba a vlastně, a mělo by se nosit tamto a támlecto a je to lepší a příjemnější.“

Co se Karle líbí, je z uvedených úryvků více než jasné, není nutné do detailů opakovat její rozsáhlé vyprávění. Především se jí líbí oblečení její sestry. V jejím vyprávění jsou zřejmé i určité rozpory - např. mezi touhou a netouhou po značkových věcech. Nejprve Karla říká, že jí nezáleží na tom, zda má či nemá značkové věci, ale že je důležité, aby to *ladilo*. Později rozsáhle mluví o značkových věcech a o tom, že chce mít celou sadu Reebok, což je jedna z prestižnějších značek. Rozpor není jedině v tom, že jí záleží na tom, aby k sobě věci *pěkně ladily* a co by koneckonců k sobě mělo ladit evidentněji než značkový komplet.

Karla také intenzivně vnímá časové určení módy - *je tadleta doba a mělo by se nosit tamto a támlecto*. Karlino vyjádření je diktát času, který je úzce spojen s oblékáním. Jenže ten čas, ta doba patří jen některým, těm *500tisícům*, kteří vědí, co nosit. Ti mimo dobu to musí *přežít* stejně jako je k tomu nucena máma slovy: „*mami, to přežiješ*“. Karla totiž nemůže chodit oblečená podle toho co má, ale *podle doby, která je*.

Karla během rozhovoru mluví několikrát o tetě, kterou obdivuje: „*Chodí tak krásně vymóděná, že každé chlap na ní letí, každé.*“ Nicméně Karla to tetě nezávidí, protože po Karle *kluci letěj taky*. Odpovídá sice, že neví proč, ale v podstatě to ví, má podobnou sukni jako sestra a *zná ty záliby kluků - krátký sukně a dlouhý vlasy*.

V celém rozhovoru s Karlou je přítomno vědomí o erotickém podtextu oblečení, o tom, že oděv skrývá, zdůrazňuje a odhaluje určité tělesné partie: *ségra má tričko, z kterého jí kouká pupek*. Karla ráda nosí *krátký sukně, hodně punčocháče, silonky*. Líbí se jí *ségriny boty na vysokým podpatku, tady je to celý holý, maj takovej proužek, nehty jí z toho koukaj*.

Podobné ladění má i pasáž, v které popisuje, co se jí líbí na starších holkách. V tomto momentě naráží Karla na problém těla, i když cvičí, *má křivý záda a vystrčený břicho* a ty dvojitý plavky nejsou ono.

Karle se líbí ty šestnáctileté holky a bere si z nich příklad, líbí se jí jejich přitažlivost a k této

přitažlivosti patří i tělo - svaly Schwarzenegerovi, které jsou komplementární vůči dívčí kráse. Pro Karlu je Schwarzeneger hrdinou, který přináší dobrodružství a do tohoto dobrodružství jistotu, že skončí dobře. Takovýmto mužem, žijícím v dobrodružství se šťastným koncem je i policista, který se pohybuje v noci a bezpečí zajišťuje *odznakem, který ukáže a může zatýkat* „ty zlé lidi, kteří ohrožují život mámy a Karly“.

Přestože Karla mluví o tom, že chodí s kluky, jakoby v jejím životě chyběl muž, který by měl bránit Karlino bezpečí a ona se tudíž chce této úlohy ujmout sama¹³. Ve svůdné, tajemné noci strážník nepřátele. Karla narozdíl od Veroniky je poměrně úspěšná ve vytváření iluzí o své osobě. Skrývá, poodhaluje a vytváří tajemno z ničeho z toho, co je skryto a skryto nemusí být nic.

MÍRNÝ STŘED

Skupinka dívek, která byla označená Jitkou za střední se vyznačuje daleko větší otevřeností než Smetánka. To dokládá již jednou uvedený výrok Emílie zařazené i do skupinky „slabších“.

M: „S kým se nebavíš?“

Emílie: „Tahle celá třída kromě Jitky, Ály a Danky.“

Jitka zařadila do této skupinky Danku, Bětku a sebe. Danka, příslušnice Středu, stratifikaci dívek upřesňuje:

„Různý skupinky, no. Třeba já, Rozárka, Jitka a Bětko, my jsme taková mírnější skupinka, jo, ale Jitka a Bětko, ty se spíš kamaráděj trochu i z poloviny s těma, s Anetou, Veronikou, Karlou, Lídou, jako to, protože ty jsou hrozný, voni furt vo klukách a tedka: S kým budeš chodit a s kým chodíš.“

Danka přisoudila členství Středu, který označila za mírnější i Rozárce, která byla Jitkou zařazena do Slabší skupinky, přestože je její kamarádkou. Jitčina klasifikace souvisí se školním prospěchem. Nicméně tento rozpor je známkou toho, že Mírný střed má daleko propustnější hranice než Smetánka. Členkyně Mírného středu nedemonstrují vzájemné vztahy na veřejnosti vzájemným objímáním či naopak handrkováním, jako je tomu u Smetánky, která se tak stává uzavřenější. Naopak všichni jsou bráni za potencionální přátele, pokud zbytečně „nefrajerí“.

Kutilství a kritika

Jitka o Tamaguči: *„Je to blbost. Že jim to zvíře chcípne a oni ho znova obživnou a pak dítě dostane andulku a ona mu umře a kde je ten čudlík na obživnutí?“¹⁴*

Jitka je pohledná, sympatická špinavá blondýna, která je ostříhaná na mikádo a jeden pramen vlasů na pravé tváři přečnává ostatní. Působí suverénně, ale zároveň malinko nervózně. Většinou chodí pěkně, vkusně oblékaná, džíny značky His, v době rozhovoru měla na ruku plno prstýnků a oči měla jemně nalíčené modrými stíny. Jitka je jedničkářka, ale poměrně často chyběla ve škole. Tyto časté absence, způsobené maminkou, která sebou brala Jitku na hory a na služební cesty kritizovala třídní učitelka s tím, že kladou na Jitku příliš vysoké nároky. Jitka má plno mimoškolních zájmů. Zpívá v dětském hudebním sboru Bambiny di Praga, chodí

¹³ Nutno poznamenat, že otec Karly s rodinou nežije. Matka je rozvedená a má přátele.

¹⁴ Zápis z deníku 13.1.1998. Rozhovor s Jitkou 14.4.1998.

malovat do výtvarného kroužku a učí se hrát na piano. Maminka jí dokonce piano koupila, ale Jitka poslední dobou zjišťuje, že ji to nebaví. Jitka to komentuje: „*Mamka se nad tím tak divila, jo ale...*“ Její máma by si přála, aby byla malířkou a malovala na Karlově mostě, protože Jitka hezky maluje. Jitka sama je pevně rozhodnutá, že bude veterinářkou. Prozatím se stará o kočku, která má *šlechtický původ*, rybičky a chce mít králíčky, které si přiveze od babičky z venkova. V Praze je chce chovat, dokud nevyrostou. Zbytek času tráví s kamarádkou ze „slabší“ skupinky:

Jitka: „S tou Rozárkou jsme hodně venku právě jako třeba po obchodech, jako chodíme a koukáme se na ty věci, co si nemůžeme dovolit, že jo.“

Jitka: „Jsmo se koukly do second handu, jestli tam nemaj něco levnýho, no neměli; nebo třeba do parku chodíme.“

Tím, jak se Jitka obléká, by mohla být zařazena mezi Smetánku. Dokonce i Danka jí toto příslušenství částečně přisuzuje: „... *ty se spíš kamaráděj trošku i z poloviny s těma...*“ Jitka sama se považuje za příslušnici Mírného středu, od Smetánky jí dělí kritický pohled na věci, jimž Smetánka přiznává značnou hodnotu:

Jitka: „Se sestřenicí mluvíme vždycky o filmech, co tam dělaj v tý Pobřežní hlídce, že tam vždycky jako běží a teďkon vleze do tý vody, vyleze a pořád je ještě namalovaná, jo, že to něk vydrží.“

M: „Tak to má nesmyvatelný. Na jaký filmy se v tý televizi tachle koukáš, na jaký seriály nebo tak?“

Jitka: „Tak spíš to co není moc jako slátanina, teďkon dávaj tu Savannah nebo Tak jde čas, to už je tisíc dílů. To spíš jako na tu Pobřežní hlídku, když tam dávaj pořád něco jinýho, že jo, že to není spíš jako na pokračování.“

M: „Že tam jsou různý příběhy.“

Jitka: „No tak že tam jsou různý příběhy.“

Jitka nemá ráda přílišné výstřelky filmových hvězd:

M: „Máš něký oblíbený hrdiny z těch filmů, seriálů?“

Jitka: „Já spíš tu, Pamelu Anderson, jo, když vynechám to co má v soukromí s tím Tonym, tak ji mám docela ráda.“

M: „Co má v soukromí?“

Jitka: „Bere si, má nějakýho tetovaného chlapa, úplně potetovaného a tak, to jsem tuhle četla.“

M: „Kde?“

Jitka: „V Bravu.“

Dalším Jitčíným rysem je určitá hospodárnost, která se pravděpodobně objevila nedávno.

M: „To (Bravo) si kupuješ nebo odebíráš?“

Jitka: „To si teď občas kupuju, dřív jsem ho kupovala pravidelně, ale teď už spíš šetřím, no.“

M: „Na co šetříš?“

Jitka: „To ani nevím.“

M: „Jen tak.“

Jitka: „Jen tak no, abych měla peníze do budoucna.“

M: „Myslíš, že v budoucnu je budeš na něco potřebovat?“

Jitka: „Na šaty, na boty, na všechno možný.“

Toto šetření, zdánlivě beze smyslu, poukazuje na Jitčinu flexibilitu, zvláště v rámci modernosti. Pokud by měla vybranou konkrétní věc na kterou by šetřila, móda by se mohla,

ještě předtím než by uspořila nutnou částku, změnit a tudíž by to byly vyhozené peníze. Nebylo by totiž dosaženo kýženého společenského efektu. Zajímavé je, že dívky ze Smetánky o podobném šetření nemluví. Většinou se snaží přemluvit rodiče, aby jim požadovanou věc zakoupili nebo jim na ni dali peníze. Karla někdy argumentuje tím, že *to má každé*, i když si je vědoma toho, že to není zcela pravda. Jitčin argument je orientován na výhodnost koupě dané věci. Pokud Jitka nemá finance na požadovanou věc zkouší si poradit i sama:

M: „*Máš nějaký přání, co si chceš koupit v tom oblečení?*“

Jitka: „*No tak v tom oblečení se mi líběj takovýty minitrička, že jo.*“

M: „*Jo.*“

Jitka: „*Já si dělám minitričko, že nějaký tričko, který jsem měla v dětství, si je zkrátím a mám z něho minitričko, že jo ale to zase není ono.*“

M: „*Připadne ti spíš, že je ti jako těsný.*“

Jitka: „*No, už takový nějaký...Karla má třeba tričko a to tady má nějaký takový knoflíčky nahore.*“

Kreativita a kutilství tedy bohužel nepřináší kýžené výsledky: „*to zase není ono*“. Není vyhověno modernímu estetickému kánonu.

Další výrok potvrzující Jitčin smysl pro vyváženost a kvalitu:

M: „*Řídíš se podle čeho v módě?*“

Jitka: „*No hlavně, aby to nestálo víc než to má cenu, že jo, aby se mi to jako hodilo a aby mi to aspoň někdy vydrželo že jo.*“

M: „*A řídíš se podle těch televizních hrdinů nebo spíš podle kamarádek nebo spíš podle zpěváků nebo, víš, jako nebo podle módních časopisů, kde hledáš tachle?*“

Jitka: „*No spíš v těch módních časopisech anebo od kamarádky, se jí vždycky ptám, jestli neměla tohle a tohle tričko, tuhle a tuhle sukni, jestli jí to padlo a takový.*“

M: „*A co je pro tebe móda, připadne ti důležitá?*“

Jitka: „*Když jdu po ulici tak docela jo, když jsem doma tak né. Doma můžu nosit cokoli, když jdu na ulici, tak nemůžu tam jít v teplákách a v nějakým takovýmhle roztrhaným svetru.*“

M: „*V čem myslíš, že ta móda spočívá? Jestli to je spíš v tom, že se koukáš, co ty ostatní nosej nebo v něčem jiným?*“

Jitka: „*Hlavně se koukám, co ty ostatní nosej, hlavně abych zas neudála blbost, což já občas dělám, ne že si koupím sukni, že jo a najednou zjistím, že mi je malá.*“

M: „*Jo, to si většinou zkoušíš v tom obchodě, ne?*“

Jitka: „*Já si to dycky vyzkouším a zjistím, že mi to docela hezky jde, že. Ted'kon si to jednou oblíknu, jdu v tom po ulici a zjistím, že když v tom jdu, tak že to strašně vlaje a že mě najednou škrtí a všechno možný, že jo.*“

M: „*A podle čeho si, myslíš si, že máš třeba stejnej vkus jako tvoje mamka, tachle když vybíráte něco, nebo hodně jinej nebo...*“

Lucie: „*To spíš ne. Mamka je decentnější, ne moc křiklavá, né moc dlouhé sukně, né moc krátké. To já spíš ty krátké sukně nebo nějaký takový ty hodně červený, hodně tmavě modrý.*“

Jitka má k módě a oblékání nepředpojatý přístup. Zajímá se o módu, ale záleží jí na ní kontextově: jde-li po ulici tak ano, ale doma je pro ní nedůležitá. Móda je tedy záležitostí veřejného sektoru. Dále se soustředí především na kvalitu věcí, by to *vydrželo, padlo, nestálo víc než to má cenu*.

Kritický pohled v oblasti módy je důležitý a toho si je Jitka plně vědoma: „*...abych zas neudála blbost, že si koupím sukni a zjistím, že je mi malá...*“ a pozor na pozlátko: „*zjistím, že mi to docela hezky jde, že...a zjistím, že když v tom jdu, tak že to strašně vlaje a že mě najednou škrtí a všechno možný, že jo.*“

Jitka podléhá podobnému estetickému kánonu jako Smetánka, ale daleko více jej podrobuje

kritice, zajímá ji kvalita věci a jejich kontextuální vhodnost.

Negativní dáma

Výpověď Rózárky¹⁵ přesně charakterizuje Danku:

M: „*Takže tobě nezáleží celkem na tom, abys byla moderní a podle poslední módy.*“

Rózárka: „*Hmm.*“

M: „*A někomu jo, proč třeba tobě ne, proč si třeba říkáš, že to je nedůležitý?*“

Rózárka: „*Že vypadám blbě si myslím, kdybych měla, vypadala...*“

M: „*Jo, kdybys byla nák voháknutá.*“

Rózárka: „*Hmm.*“

M: „*Ale zase seš ráda, když máš ty oblíbený barvy na sobě.*“

Rózárka: „*No.*“

M: „*To je lepší. A sleduješ tachle holky ve třídě, někdo se ti líbí víc, někdo míň...?*“

Rózárka: „*Někdo míň někdo víc.*“

M: „*A kdo se ti třeba víc líbí?*“

Rózárka: „*No tak Danka, protože jí to nevadí, co nosí, takže si v létě třeba vezme třeba kalhoty.*“

M: „*Jak to myslíš, ted'kon?*“

Rózárka: „*Když jsme jeli z toho Španělska, tak ona měla prostě kalhoty a všichni měli krátký kraťasi.*“

M: „*A nevadilo jí to?*“

Rózárka: „*Ne.*“

M: „*A nebylo jí teplo?*“

Rózárka: „*Asi jo. Ona byla celá v černým.*“

to zase není ono

Danka je tmavovlasá dívka, v poslední době poněkud plnoštíhlé postavy. Poměrně střídá účesy, některé byly na dívku jejího věku výstřední. (Pokud bychom si myslely, že holčičky mají rády růžovou a chtějí vypadat jako princezny.) V první třídě měla dlouhé vlasy, kolem obličeje sestříhané: „*V tom účesu z první třídy jsem vypadala jako robot.*“¹⁶ Potom se nechala ostříhat na docela krátkého ježečka s ofinou, ve čtvrté třídě si nechala narůst vlasy s ofinou a ke konci školního roku je nosila sepnuté do myšího ocásku. Ostatní dívky také střídaly účesy, nechaly si zkrátit vlasy apod., ale málokdo tak razantně.

Danka není nijak přemrštná parádnice, prstýnky vůbec nenosí, protože jí překáží a náušnice nenosí kvůli uším. Na ruce má náramky přátelství - utkané z barevných provázků a na krku má zlaté řetízky s přívěsky - delfínkem a D. To jsou poměrně standardní ozdoby dívek ve třídě. Ve čtvrté třídě jsem ji přistihla s nehty nalakovaným modrým lakem se třpytkami. Lak byl ovšem od Jitky.

Ve třídě Danka působí již od první třídy svérázným dojmem: „*v létě si třeba vezme kalhoty*“, jak říká Rózárka. Danka často mluví o tom, jaké čte horory a jak je znuděná hraním si s barbinama. Během rozhovoru tuto image téměř vůbec nereprezentuje, naopak proměnila se ve velmi rozváznou dívku až stydlivou a mluvila a odpovídala na dané otázky velmi seriózně. Vzhledem k tomu, že jsme spolu vedly mnoho nevázaných hovorů, její přístup mne překvapil. Tvrdila, že si hraje s barbinama a horory už nečte, ale spíše pohádky a to Broučky, protože jí je

¹⁵ Rozhovor s Rózárkou z 9.6.1998.

¹⁶ Z deníku 13.1.1998.

četla babička. Mimoto si často hraje se zvířaty - se psem, morčaty a bodlinatými myšmi. Také chodí na němčinu. Na závěr Danka dodává: „*A ještě k těm zálibám, jako mě to moc nebaví, ale včera večer jsme byli s mámou a ještě jedna na aerobiku, ale jako moc mě to teda nebaví.*“

M: „Jo, tak máma chce, abys taky cvičila?“

Danka: „Ne, ne, to vona jako cvičí, no, ale...“

M: „Tak nechce v tom bejt sama?“

Danka: „No, právě že já jsem se chtěla podívat jako zkusit to, ale..cvičit, to bych potřebovala, ale nebaví mě to, no, takže...“

Na víkend jezdí často mimo Prahu.

Danka: „No, chalupu, on to táta předtím spíš měl jako pracovnu, ale pak tam jezdíme jako, tam nahore udělal pokoje, takže tam můžeme bejt.“

V první a druhé třídě chtěla být Danka *policijst*, ale teď vůbec nemá představu, co by chtěla být. Ví však, co by chtěla mít a proč.

M: „A co bys chtěla mít? Máš nějaký přání v životě?“

Danka: „No tak chtěla bych vyhrát třináct miliónů a dát je tátovi pod stromeček, aby si moh koupit nověj bagr.“

M: „Tvůj táta potřebuje bagr?“

Danka: „Hm, ale ne, ale chtěl by ho, no, protože má už jenom takovej starší, no.“

M: „A to má na co, jako co s tím dělá?“

Danka: „Ééé, nějaký zemní práce, jako základy, když se vyhrabávaj a tak.“

M: „Jo. Vono je to starý. No tak to víc myslíš na ty rodiče, než na sebe. Nic nepotřebuješ, koukám.“

Danka: „Hm, já toho mám dost.“

Nejen to, že je Danka s danou situací spokojená, což se vidí u málokteré dívky, ale i ráda obdarovává dárky. Už v říjnu měla pro všechny členy rodiny vymyšlené dárky k vánocům - sestře obrázky s koňmi¹⁷ a tátovi nechala šít montérky, které potřebuje ke své práci.

Trochu mne překvapil Dančin hudební vkus.

M: „Jaká se ti líbí hudba nebo skupiny, co posloucháš?“

Danka: „Tak skupina asi Skvízr a teď ten Džek zpívaj dobře, no...“

M: „A ty sou v hitparádě v televizi?“

Danka: „No, no, no. A jinak tak různě, docela se mi líbí Lucie Bílá, jak zpívá a Hůlka a i Gott, no...“

M: „Gott? A všímáš si, co takhle nosej na sobě, ty zpěváci a herci a takhle, že bys třeba řekla: ‚Tohleto je dobrý, to bych chtěla nebo takhle bych chtěla vypadat‘, nebo tak?“

Danka: „No, to spíš ne, já spíš kalhoty radši nosim, než nějaký sukně nebo šaty...“

Nejraději by chodila v maskáčích (11.11.1997), ale maminka jí v tomto směru koriguje s tím, že to není vhodné oblečení do školy.

M: „A třeba, když si něco koupíš, když máš něco na sebe, oblečení, záleží ti na tom, jestli máš značkový věci nebo...“

Danka: „Ne, mě to je vlastně jedno, jestli mám nějaký starší věci nebo značkový Adidas, tak to je mi úplně jedno. To já mít nemusim nic značkovýho.“

M: „A všímáš si módy takhle, chtěla bys bejt moderní nebo co považuješ za moderní?“

Danka: „No, mně se nelíbí, jak nosej takový ty boty, takový ty zářivý barvy, to se mi teda nelíbí a neliběj se mi ty široký kramfleky, to se mi strašně nelíbí, no a jinak jako ani na tom mi moc nezáleží jako jak bych se měla oblíkat nebo tak.“

M: „Hm a myslíš si třeba takhle s mámou když jste a něco třeba vybíráte, co si chceš vzít,

¹⁷ A to se Dance osobně koně nelíbí, protože jí smrdí, stejně jako tátovi.

tak cejtíš, že máte třeba trochu jinej vkus anebo máte spíš podobnej?“

Danka: „Jinej, protože máma třeba si koupila takový jakoby sako, jo je to prostě: dlouhý rukávy, ale má to jako takovej výstřih a tadyhle to sou knoflíky, to se mi nelíbí jako, mě to připadá takový pro starý lidi, jo, mi to připadá. Já bych si místo toho třeba koupila todle (barevná mikina) nebo něco takovýho, takže tamto se mi jako nelíbí, no.“

M: „A když ti máma něco chce koupit, tak řekneš: ‚Ne, mami, to se mi nelíbí, to fakt nechci` tak to...nebo dát třeba spíš kdyžtak?“

Danka: „No, tak když mi něco chce dát a mně se to nelíbí, tak já jako řeknu, že se mi to nelíbí, jo, ale jako když se mi to zase líbí a ona řekne, že je to vošklivý, tak...tak holt mi to nekoupí, no.“

Danka oblečení vymezuje víceméně negativně, nemluví o tom, co se jí líbí, ale o tom, co se jí strašně nelíbí a co by nechtěla. Zbytek pro ni není důležitý.

M: „Jo. A máš nějaký oblíbený hrdiny takhle, když něco čteš v knížkách anebo koukáš?“

Danka: „Áá, ani ne.“

M: „V televizi se ti někdo líbil?“

Danka: „V televizi?“

M: „Nákej takovej vzor nebo herec?“

Danka: „Hm, hm, hm, se musím zamyslet... Možná Kevin Costner, ale jinak nic ne teda...“

M: „A co se ti na něm líbí?“

Danka: „No, mě se líbilo, když hrál v Osobním strážci jako to, jinak teda...“

M: „A co se ti tak líbilo?“

Danka: „No jak je tam zachraňoval a jak jezdil v tom autě a to, no, protože já mám ráda rychlý auta.“

M: „Jo? Jaký by se ti líbilo?“

Danka: „BMW, Honda a Mercedes.“

M: „A jaký máte doma?“

Danka: „BMW.“

Později Danka říkala, že „táta koupil nabouraný auto a to si opravuje a tak mají tři BMW a S-Forda pro mámu, protože se bojí BMW řídit, protože je široký.“

K tomu, kdo se Dance líbí, jsme přešli až přes výzdobu jejího a sestřiného pokoje - má tam plakáty Sculliový a její sestra Muldera a jejich myši se také jmenují Sculliová a Mulder.

M: „Mulder a Sculliová...a co se ti na tom líbilo?“

Danka: „Ééé...myslíš Akta X? Tak tam se mi líbily asi tři ty..no prostě..tři ty díly. Ééé, jedno se mi líbilo, tam byly takový jakoby zelený mouchy, jo, a voni je vždycky jako voni z nich vysály jako energii nebo já nevím, prostě, jak bych to řekla...Pak se mi líbilo, tam bylo nákej člověk, kterej se měnil ve vlkodlaka, jo, tak to se mi taky líbilo, protože mě vždycky na tom,...vona ho vezla Sculliová jako domů, jo, a my vždycky jako ať uteče a teďka u toho jako jí říkáme, co má dělat, protože on jako že by ji sežral a tak, jo, no a pak se mi líbilo...to bylo zrovna, myslím, že předminule to bylo, to bylo, jak nákej člověk prostě třeba von se vysvlíkal z bot a teď mu upad prst, jo, a znova mu narost nebo hlava mu narostla znova, jo, když si jí, když mu jí useklo jako při autonehodě, tak mu upadla hlava, pak mu narostla nová, jo, no, ale jinak jako se mi moc ty díly nelíběj, no.“

M: „A co na Sculliový ti je sympatického?“

Danka: „No, asi jak ...ten účes a jak chodí voblikaná jako, boty se mi její líběj...“

M: „Jaký nosí?“

Danka: „No buď nosí takový lodičky s nízkým kramflekem, takový hnědý, no a nebo měla takový fialový, ale to tam jí rozežral sliz, takže vždycky ty hezký boty, tak to jí rozežere sliz. No a pak se mi eště líbil jeden díl, tam si myslím, že je tam nějaká obluda a von tam byl

aligátor a von jí sežral psa.“

M: „Sculliový? To má dost smůlu, ne? Hi, hi...A na Mulderovi je něco sympatickýho?“

Danka: „Na Mulderovi? No, spíš, protože Sculliová, ta mluví jako tak spisovně jako to a Mulder vždycky jako takovej vofouklej bych řekla, no, všude se narve a tak, no.“

M: „Tak to teda..tak přece jenom tady sou hrdinové ňáký...“

Danka: „No.“

M: „Chtěla bys bejt třeba Sculliová nebo tak?“

Danka: „No, někdy. Někdy!“

Danka se vůči módě vymezuje především negativně, nemluví o tom, co se jí líbí nebo co by si na sebe přála, ale nejprve vyjmenovává věci, které se jí *strašně nelíbí* - široký kramfleky, zářivý barvy. Se svým vkusem stojí na opačné straně než ostatní dívky. Nevadí jí, co by druzí nesnesli - klidně má na sobě něco jiného než ostatní. To na ní Rozárka obdivuje. Ani nemusí mít značkové věci. Její vkus v oblékání působí trochu nežensky, takže poměrně překvapí prohlášením, že se jí sympatická Sculliová, že se jí líbí *její účes, jak chodí oblíkaná a boty - lodičky*. Sculliová, pokud se nepletu, má celkem konzervativní image - kostýmek, podстриžené vlasy a lodičky, jaksi „nadčasové“ dámské oblečení.

Dančin vkus je kombinací konzervatismu a hrůzostrašných věcí, které bere s nadhledem a pobavením: *„Ty pěkný lodičky jí vždycky rozežere sliz.“*

Danka je výjimečná i tím, že nic nechce, protože toho má dost. Ani Dančina maminka už nemusí chodit do práce, protože celou rodinu uživí táta. Ten však chodí z práce pozdě domů a Danka si ho pořádně neužije, proto jezdí na venkov, protože tam táta je, tam má pracovnu. Teď tam opravuje BMW, které se Dance líbí, *má totiž ráda rychlá auta*. Danka tedy není nenáročná, přestože netouží po ryze dámském oblečení. Zdá se, že Dančin vkus je ovlivněn hodně tátou a touhou si ho trochu užít. I záliba v maskáčovém oblečení je spojeno s víkendovým časem, kdy má možnost ho více vidět: *„chlapi v hospodě se divili, kde mám svoje maskáče“* (když si je zapoměla v Praze).¹⁸

SLABŠÍ SKUPINKA

Skupinka slabších dívek není sdružení, které by se pozitivně vymezovalo jako Smetánka nebo Mírný střed. Jsou to víceméně solitérní jedinci, kteří požívají větší či menší azyl u Mírného středu. Většinou to jsou nově příchozí, dívky se slabším školním prospěchem, z horších sociálních poměrů. Do této skupiny patří Ála, která je romského původu a přišla až ve třetí třídě, Simona, která ze zdravotních důvodů opakovala třetí třídu. Dále Rozárka, která má horší prospěch a má slabší rodinné zázemí a Emílie, která do třídy přišla z vedlejší školy, potom co musela opakovat druhý ročník. Nesolidárnost členů této skupinky nám ukazuje i výrok Rozárky:

M: „A kdo se ti líbí míň třeba?“

Rozárka: „Emílie, ta má třeba špinavý tričko.“

Danka považuje Rozárku spíše za členkyni Mírného středu.

Danka: „Ála tak ta je spíš taková normálnější, ale ona se chce líbit, takže se snaží narvat“

¹⁸ Z deníku 11.11.1997.

mezi Anetu a Veroniku a tak, aby vypadala jako něk frajersky, no. Takže to, ale jinak je docela hodná no a Emílie, ta je taky taková hodná. Třeba ona mi ukazovala pro barbíny jako samopal a já jsem říkala: „Jé, ten je hezkej!“ A vona mi ho hned jako dala, jo prostě, ona je taková... není hamtavá, jo to Veronika, ta kdyby jí někdo řek: „Jé, to se mi líbí!“, tak ona řekne, „tak si to kup!“ nebo něco takovýho, jo, takže...“

Pozlátko

M: „A dá se třeba takhle ve třídě říct, že je někdo takovej jinej, než ostatní děti?“

Danka: „Nenormální?“ (smích)

M: „Třeba...“

Danka: „Nenormální. No, Emílie, vona jako se neučí, jo, to chápu, třeba já, když mě to nebaví, tak se taky třeba chvílku něco neučím, ale ona jako se neučí pořád a jako dělá..je jí úplně jedno, co dostane na vysvědčení, jestli propadne nebo bude mít samý pětky, no prostě, je jí jedno, co jako dělá, no.“

M: „A máš proto nějaký vysvětlení, třeba proč je jí to jedno...“

Danka: „No, protože vona radši si hraje a jako lítá venku, než aby se učila, protože je líná se učit, jo, takže já třeba někdy jsem taky líná se učit, ale stejně se k tomu donutím, abych si aspoň trošku něco přečetla nebo tak, no.“

M: „A proč si myslíš, že vona se k tomu neumí donutit?“

Danka: „No, protože je..., jí hodně baví si hrát a nejradši by si vlastně furt hrála, no, takže asi jako si myslím, že si myslí, že hraní je důležitější, než nějaký učení, no.“

Emílie je drobné postavy, dlouhé vlasy barvy špinavý blond si nechala ostříhat na mikádo, které koncem čtvrté třídy nosí sponou sepnuté do drdolu. Při rozhovoru působila upraveně, na sobě měla kalhoty, barevné tričko a džínovou košili. Celkový dojem kazilo to, že byla bez bačkor, protože si je zapoměla. Emílie mluví zastřeným hlasem, který mívají silné kuřačky. Vést s Emílií dialog nebylo příliš jednoduché, odpovídala v jednoduchých větách a velmi stručně. Otázkami jsem ji musela pobízet k rozvíjení odpovědí, kterým jsem občas jednoznačně nerozuměla. Emílie neměla tendenci se rozpovídat a občas odpovídala tak, aby vyhověla mému očekávání podle toho, jak ho pochopila z mých otázek. Rozhovor byl obtížný i v tom, že o věcech, které si přála, mluvila jakoby je téměř či úplně měla. Svými slovy stírala rozdíl mezi svým snem a skutečností. Tak tomu bylo, když říkala, že budou mít koně a že se o ně bude starat a za příklad dávala jednu dívku, která nechodí do školy a jenom si hraje s koněma.

Emílie se narodila na Slovensku, matka je Slovenka a otec Čech, do školy chodila pouze v Čechách a mluví plynně Česky. Slovensky zkouší mluvit jen, když je na Slovensku o prázdninách. Až bude velká, chce na Slovensku žít, protože *tam je čisto*. Na Slovensku má také více přátel než v Čechách. Také by raději chodila do vedlejší školy, ze které přišla do naší třídy. Má tam víc kamarádů.

Ve volném čase chodí Emílie ven se psy (mají dva), pomáhá babičce nebo chodí nakoupit:

M: „A jak to...to ti dá (máma) lístek a peníze nebo jak to chodí?“

Emílie: „No, lístek a peníze mi dá a potom někdy chodím do Delvity s kolem.“

Nejvíc jí baví hrát si se psy nebo s barbínou a učení ji nebaví. Také chodí s kamarády do parku: *„cikáni to jsou, ale hrozně hodný.“* Často se dívá na televizi:

M: „... na co se tak teda díváš v tý televizi?“

Emílie: „Na SuperMax minus, potom na Novu, na jedničku na kino, na dvojku se nedívám.“

M: „Jo.“

Emílie: „A na dvanáctku taky, protože tam dávaj (nerozumím, asi kreslený).“

M: „A na to se koukáš nebo ne?“

Emílie: „No, protože tam jsou německý seriály, pohádky tam sou ráno, potom se dívám na Supermax, tam jsou dobrý pohádky, akorát, že mámě..máma se nedívá na Přátele, potom nikdo nemá šanci nebo jak se tomu říká...“

M: „Nevim, tenhle ten Max sup?“

Emílie: „No, Supermax.“

M: „Jo. A co tebe nejvíc baví? Na co se tak nejradši koukáš?“

Emílie: „Na Supermax.“

M: „A jak často? Jsou tam nějaký pořady?“

Emílie: „Na Novu, protože tam dávaj Akta X.“

M: „Ne, já myslim jako to..no, Akta X, no a ještě nějaký?“

Emílie: „Jednička.“

Emílie nejprve odpovídala na jaké televizní programy sleduje, až po delší době konečně řekla jaké pořady se jí líbí - pohádky, třeba jako Kuřátka nebo Krok za krokem, protože je to hrozně srandovní a taky se jí líbí Lucka Vondráčková.

Emílie: „No, tak Lucie Vondráčková, ta nosí takový pěkný věci a já je chci taky chci nosit a chci být Luckou.“

M: „Chceš být jako Lucka.“

Emílie: „No, Vondráčková. A krásně zpívá.“

M: „Jo? Takže bys chtěla taky umět zpívat jako vona nebo ještě něco jinýho bys chtěla?“

Emílie: „No, hrála bych v televizi jako ona a zpívat.“

M: „Myslíš, že se ti to někdy splní?“

Emílie: „Nesplní. Protože..no, máma říkala, že se mi to nesplní, protože to..že jsem..že zlobim.“

V tom, co chce Emílie být nemá zcela jednotnou představu, poněkud rozporuplné jsou i názory její maminky:

M: „A máma třeba takhle chce, abys... říkala máma, co bys tak měla dělat nebo podporuje tě v něčem?“

Emílie: „Hm, abysem dělala modelku.“

M: „Jo? A jak tě v tom podporuje?“

Emílie: „No, říká mi pořád, abysem dělala modelku, že nebudu policajtko ani prodavačka, to by sem se musela moc učit...“

M: „Hm, myslíš, že modelka se nemusí učit?“

Emílie: „Musí.“

M: „Co se musí učit?“

Emílie: „Já nevim, ale má máma říkala, že se musí učit.“

M: „A co..a máma chce, aby ses učila víc nebo?“

Emílie: „No. Chce.“

M: „A co bys chtěla dělat ty?“

Emílie: „Bejt prodavačkou nebo policajtkou.“

Emílie podléhá nabídkám světa z obrazovky:

M: „A bavěj tě nebo co si vo tom myslíš, vo reklamách?“

Emílie: „No, že by sem si to taky mohla koupit jako...“

M: „Liběj se, takže víceméně tomu věříš, jakoby, že ty věci jsou dobrý, v těch reklamách nebo tak.“

Emílie: „No tak já jsem tam volala jednou, na telefonní budce, na tu reklamu na Palmex.“

M: „...Tak ještě mi k nim něco chceš říct? Takhle co se ti třeba na nějaký reklamě nelíbí nebo je nějaká, která se ti líbila naposledy?“

Emílie: „No, voni tam dávaj pěkný šaty a máma mi je taky kupuje.“

M: „Jaký ti kupuje třeba pěkný? Který ti koupila?“

Emílie: „No. Třeba tuhle tu košili...“

M: „Jo, tu máš novou.“

Emílie: „No, předevčirem mi ji koupila.“

M: „Jo? A koupí ti takhle máma všechno, co si přeješ anebo ji musíš o to poprosit nebo jak to u vás chodí?“

Emílie: „Eem, no tak někdy ji normálně poprosim a někdy mi to nekoupí, protože na to zapomene nebo to tam nemaj....“

Blízkost časového určení nákupu košile - *předevčirem*, má být zárukou pravdivosti Eminého výroku, že jí máma kupuje šaty, které jsou ukazovány v reklamách. A to vše má ukázat dobrotu mámy, která dává Emílii ty vytoužené věci ze světa z obrazovky, pokud na to ovšem nezapomene.

Pokračovali jsme rozhovorem o oblečení:

M: „Ehm. A jaký se ti líbí oblečení?“

Emílie: „No tak třeba takový ty dlouhý šaty nebo takhle ty šaty jak maj ty ty, jak se to jmenuje? Ty provázky....“

M: „Jaký provázky?“

Emílie: „No takový jak maj, takový takhle od sebe...“

M: „Jako třásně?“

Emílie: „No.“

M: „A jak to vypadá, popiš mi to víc..“

Emílie: „No takový bílý šaty, potom tady maj jako takhle ty provázky, já nevim, jak se tomu říká, takhle od sebe, když se otočí, tak se potom, jak se to jmenuje...skáče...“

M: „Jo, ty provázky myslíš, když se otočí...“

Emílie: „No.“

M: „A ty máš takový šaty?“

Emílie: „Ještě ne.“

M: „A jaký barvy se ti líběj?“

Emílie: „Tak černá, modrá, bílá, fialová a růžová.“

M: „Ehm, a jsou nějaký věci, který bys třeba nikdy nenosila?“

Emílie: „No, nějaký ty starý, který se mi nelíběj.“

Emílie nemá dostatečně rozvinutou terminologii.

M: „A jaký se ti třeba líběj boty?“

Emílie: „Tyhle ty, co mám doma, na ty velký podpatky, jako velký.“

M: „Ty máš.“

Emílie: „Nemám, ale ty se mi líbí a máma mi je zapomněla koupit.“

Máma opět zapomněla.

M: „Takže ty tachle sleduješ, co tvoji kamarádi nosej na sobě, tachle módu, jako co se nosí. A kde všude to pozoruješ.“

Emílie: „No tak v obchodě a nebo na kamarádech.“

M: „A ty sama chceš bejt moderní nebo je to pro tebe důležitý hodně?“

Emílie: „Není ... jenom chci tachle vypadat, no.“

M: „A jak bys chtěla vypadat, dokážeš to nějak popsát?“

Emílie: „Nedokážu.“

M: „A co bys třeba chtěla?“

Emílie: „Já by sem chtěla mít ty velký podpatky nebo bych chtěla mít takovej ten klobouk, jak má tady tu mašličku.“

M: „A co máma, máma nosí takovýhle věci?“

Emílie: „Nenosí, jenom normální džínovou košili, normální kalhoty, tenisky nosí, podpatky ne...“

Nakonec jsme se bavili o přátelství:

Emílie: „...jedna holka říkala, že jsem hezčí než vona.“

M: „Tak to jseš ráda ne. Jak se pozná, že je někdo hezkej?“

Emílie: „No, jak se chová, ne podle toho jak vypadá.“

M: „Jo, ale ona si spíš myslela, že vypadáš líp, né, nemyslela?“

Emílie: „No, že vypadám teda líp, no ale.“

M: „S těma kamarádama ještě, teda když jsme o nich tak mluvily, co se ti třeba, s kterejma lidma se kamarádíš, tak co se ti na těch třeba líbí. Proč si je vybíráš nebo tak? Můžeš dát nějakej příklad, kdo je třeba tvůj oblíbenej a proč?“

Emílie: „Protože oni mě nemlátěj, kamaráděj se mnou, choděj pro mě domů, potom vypadaj dobře, doma mají sice bordel, jako my.“

M: „Jak vypadaj dobře, v čem to spočívá, to by mě zajímalo. Podle čeho to poznáš, že vypadá ten člověk dobře, jak vypadá ten člověk. Jak bys to popsala, co má, co nosí, když vypadá dobře.“

Emílie: „No tak někdo vypadá, že má dobrý boty, někdo to má dobrý a jinak roztrhaný doma věci má.“

M: „A jaký jsou to věci, který má?“

Emílie: „Jako myslíte roztrhaný nebo?“

M: „To je jedno všechny, to co má na sobě i to roztrhaný.“

Emílie: „No, že má pěknou košili, kalhoty a roztrhaný věci má jako, ty psi mu taky roztrhaj, nám taky roztrhal pes jedny boty, je sebere a rozkousá.“

V dialogu s Emílií jsem chvílemi tápala, co je skutečnost, kdy mluví o realitě a kdy si vymýšlí podle svých vysněných přáních nebo podle toho, co si myslí, že je vhodné odpovědět. Někdy se její odpovědi řídili podle mých otázek, zvláště tehdy, ptala-li jsem se na věci, o kterých pravděpodobně vůbec neuvažovala, které jsou pro ni pouze prázdnými pojmy bez konkrétní představy. Například, když jsem se jí ptala jestli se modelka nemusí učit, automaticky odpověděla, že musí. Co se musí učit neví, ale to říká její máma.

Ema má několik přání, co by chtěla být: *Luckou Vondráčkovou, prodavačkou a policajtkou*. Z jejich slov vyplývá, že počítá s tím, že se jí ani jedno nevyplní. Všechna ta přání stojí mimo realitu. Luckou Vondráčkovou se stát nemůže, protože zlobí a prodavačkou a policistkou, protože se málo učí. To také říká její máma.

Emílie řekla: „*chci být Luckou*“, chce se zcela ztotožnit s mediální hvězdou a zpívat v televizi jako ona. Zcela nechává pohltnout iluzi z bedničky s obrázky, která pro ni představuje vytoužený svět. Jenže matka ji svými slovy vrací do reality všedního dne bez flitrů. Ema však o běžný svět nestojí, nechce se jí učit, to ji nebaví, chce si hrát a být s koňmi na Slovensku, kde je čisto.

Další Eminou činností jsou běžné nákupy. Když není doma chleba nebo rohlíky, dostane na ně peníze a jde je koupit. Z jejích slov se zdá jakoby máma na běžné nákupy vůbec nechodila. Jenom občas, pokud na to *nezapomene*, kupuje Emílii *boty s podpatky* nebo *šaty z reklam*, tam jsou věci, které by Ema chtěla mít. Máma, která na jedné straně vytyčuje bariéru mezi Eminým

fantaskním světem, tak na druhé straně se vydává do tohoto světa na nákupy. Byla by potencionální prostřednicí mezi těmito světy pokud by na to *nezapomínala*. Postava matky z Eminých slov vystupuje poněkud rozporuplně, zvláště její zapomínání. Poněkud zvláštní je, že posiluje Emíliin smysl pro nereálnost, tím, že jí říká, aby se stala modelkou. Emíno vyprávění pravděpodobně ukazuje mámu, napůl reálnou a napůl vysněnou. Zároveň svými slovy tu skutečnou brání - „mám od ní všechno, co chci a pokud ne, tak to není její chyba.“

Emíliin smysl pro nereálnost je vyjádřen i jejím vkusem v oblékání. Záliba v džínových věcech je celkem konformní, ale šaty s třásněmi, klobouček s mašlí a boty na podpatku nás vedou k barovému pultu, ke kterému by se hodila i ta „modelka“. Ema je osoba, která nekriticky věří obrázkům, které vidí: Luce Vondráčkové, reklamě na Palmex, čistotě krajiny. Nevidí mechanismy, které tyto obrazy tvoří. Ema tomuto pozlátku věří více než sobě a pílí, kterou by musela vyvinout, aby se jí mohlo splnit celkem reálné přání a to být prodavačkou nebo policistkou. Svět pozlátka je pro ni únikem z nepohodlného světa, plného práce.

Ema by se chtěla bavit se Smetánkou - Veronikou a Karlou, ale nelíbí se ani Rozárce, které na oblečení nezáleží a to protože má *špinavý tričko*. Ema nevidí ani v realitě a to velmi blízké - mezi vrstevníky ve třídě - problém péče o zevnějšek, to, že nezáleží pouze na tom mít dobré věci, ale i upravené. Ema se kamarádí s lidmi, kteří mají *bordel jako my*. Ema nemůže patřit mezi Smetánku, protože ta má svoje striktní pravidla a požaduje jejich uznávání. A od Mírného Středu může požívat azyl, ale nemůže být jeho právoplatnou členkou pro svůj nedostatečný nadhled a kritičnost.

SHRNUTÍ

Z výše uvedených rozhovorů se zdá, že existuje jakýsi všeobecný estetický kánon, kterému se musí vyhovět či se vůči němu nějak vymezit. Na míře a způsobu naplnění či nenaplnění tohoto kánonu závisí prestiž jedince. To jsou v podstatě pravidla módy a těch, kdo je akceptují. Tento kánon je převzat z televize, módních časopisů, obchodů, kamarádek, starších holek. Na první pohled je jeho původ zdánlivě různorodý, ale pochází v podstatě z médií a ve svém výsledku je celkem kompaktní. Ve třídě se prosadil pouze jeden prestižní módní kánon, ten kdo ho neuznává se vůči němu staví nevšimavě, maximálně ho zavrhuje, ale neexistuje nikdo, kdo by vůči němu postavil pozitivní alternativu.

Všechny dívky si uvědomují časovost „naší doby“, v níž se odívání odehrává. A tato časovost je buď „stará“ anebo „teď“ či „od teď“. To, co je staré se sice v přítomnosti vyskytuje, ale nemá v ní co dělat. Je to buď staré a nikdo to nechce nosit nebo to je pro starší lidi. Toto časové určení tedy existuje vůči našim dívkám objektivně. „Teď“ a „odteď“ se odehrává v jednotlivých dívčích subjektech, tam začíná a končí „naše doba“, ve které si chtějí samy rozhodnout, co chtějí. Občas se nechají přemluvit rodiči, ale ti se musí připravit, že tu „jejich dobu“ musí „přežít“.

Módní kánon má poměrně přísnou reguli: *upnutý mikiny, minitrička, minisukně, silonky, boty na vysokém podpatku, modrý džín, značky - Nike, Adidas, Reebok, His ...*to jsou věci těšící se vysoké prestiži bez ohledu na příslušnosti k určité skupině. Samozřejmě, že každý neklade důraz na všechny tyto věci stejně. K vlastnictví věcí se připojuje ještě *čistota*.

„Naše doba“ přemýšlí o dvou druhích investic - finančních - to jest nákup rozličných věcí a investice hygienické, která spočívá v péči o zevnějšek, o jeho čistotu.

Jednou z věcí, které do „naší doby“ patří pouze jako přání jsou „boty na vysokém podpatku“. Jsou snem Karly a Emílie o přicházejícím ženství. Veronika ani Jitka tuto touhu neprezentovaly pravděpodobně díky své střídmosti a smyslu pro realitu. Danka je zcela

esteticky zavrhuje, místo nich staví konformní lodičky nekonformní Sculliové. Boty na vysokém podpatku nosí Karlina patnáctiletá sestra a patří na nohy mladých dospívajících dívek, kterými se Karla a Emílie už vidí. Lodičky, které si vybrala Danka, nosí ženy již dospělé. To je obraz tak vzdálený, v podstatě do „naší doby“ nepatří, takže na něm zatím Dance nezáleží.

Prozatím se u dívek objevují pouze náznaky zdůrazňování ženství - různé účesy, namalované nehty, zpravidla jen levé ruky, stíny a různé ozdoby - řetízky, náramky, prsteny, ale brzy se tyto zkrášlovací prostředky rozvinou v daleko pestřejší škále.